

2 Rapporten te reviewen

In deze quick-review wordt een negental rapporten belicht. Van al deze rapporten is een korte samenvatting hieronder weergegeven.

Volksgezondheidsaspecten van veehouderij-megabedrijven in Nederland; zoönosen en antibioticumresistentie.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2008.

Uit persbericht 'Kansen en bedreigingen van Megastallen' (12 februari 2008)

De ontwikkeling naar megaveehouderijen kan ertoe leiden dat infectieziekten die van dier op mens overdraagbaar zijn (zoönosen), meer gaan voorkomen. Deze bedreiging is te verminderen wanneer aan de schaalvergroting extra voorwaarden worden gesteld. Hierbij moet men denken aan voldoende afstand tussen bedrijven, geen combinatie van varkens en kippen op één locatie en een minimaal gebruik van antibiotica. Het stalontwerp en de bedrijfsvoering moeten gericht zijn op een zo klein mogelijk risico op introductie en verspreiding van (voor antibioticum ongevoelige) micro-organismen. Gesloten bedrijven, die zoveel mogelijk van start tot slacht op één locatie werken, kunnen verspreiding van infectieziekten voorkomen.

Milieukundige en landschappelijke aspecten van megabedrijven in de intensieve veehouderij.

Milieu- en NatuurPlanbureau, 2008.

Uit persbericht 'Kansen en bedreigingen van Megastallen' (12 februari 2008)

Het Milieu- en Natuurplanbureau concludeert dat het ontstaan van megabedrijven in de intensieve veehouderij niet leidt tot meer aantasting van het milieu op nationale schaal. Milieunormen dwingen megaveehouders tot toepassing van luchtwassers, waardoor de nationale emissie zelfs licht zal dalen. Door het ontstaan van nieuwe bedrijven verdwijnen andere, in de buurt van natuurgebieden en woonkernen. In de naaste omgeving van nieuwe bedrijven nemen milieuhinder door geur en fijn stof, ammoniakdepositie op natuur en aantasting van het landschap wel toe. De voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen mits de dierenaantallen gereguleerd blijven door beleid en oude stallen worden gesloopt.

Het megabedrijf gewogen - Advies over het megabedrijf in de intensieve veehouderij.

Raad voor het Landelijk Gebied, 2008.

Uit persbericht 'Kansen en bedreigingen van Megastallen' (12 februari 2008)

De Raad voor het Landelijk Gebied is van mening, dat het platteland ruimte moet bieden voor vestiging van megabedrijven voor varkens en pluimvee. Deze vestiging moet wel gekoppeld worden aan de nieuwste voorzieningen op het gebied van duurzaamheid. Deze hebben betrekking op inpassing in de omgeving, emissies, transport, diergezondheid en dierenwelzijn. De raad acht vestiging van een megabedrijf in een reconstructiegebied alleen mogelijk in goed ontsloten landbouwonwikkelingsgebieden als het bedrijf daarbij goed wordt ingepast in het landschap.

Dierenwelzijn en diergezondheid op Megabedrijven in Nederland.

Raad voor Dierenaangelegenheden, 2008.

Uit persbericht 'Kansen en bedreigingen van Megastallen' (12 februari 2008)

Voor een varken of een kip maakt het niet veel uit of het op een groot of een heel groot bedrijf gehouden wordt. De verzorging moet dan volgens de Raad voor Dierenaangelegenheden wel optimaal zijn. Megabedrijven moeten transparant zijn en kunnen zich geen misstanden permitteren. Zij dienen daarbij te streven naar het hoogste ambitieniveau voor diergezondheid en dierenwelzijn: elke mogelijke verbetering moet doorgevoerd worden. Mega-groot moet dus Mega-goed zijn.²

Advies megastallen.

Voedsel en Waren Autoriteit, Bureau Risicobeoordeling, 2008.

De bestaande casus Family Farmers is vergeleken met de gangbare praktijk en het Agroproductieparken-concept. Op de zeugenbedrijven biedt het Family Farmers concept voor diergezondheid en dierenwelzijn voornamelijk voordelen ten opzichte van de gangbare praktijk, vanwege de centrale regievoering. Bij de megastallen voor vleesvarkens bestaan deze voordelen ook, maar ziekteverwekkers zullen zich op deze bedrijven sneller verspreiden. En bij ziekte zal een groot aantal dieren in een keer besmet raken of juridisch besmet worden verklaard en moeten worden behandeld of geruimd. Het welzijn van de vleesvarkens is sterk afhankelijk van de vakbekwaam-

² De Dierenbescherming – met een zetel in de RDA – vindt dat een uitloop wel een gewenste ontwikkelingsrichting is en heeft daarom grote bezwaren tegen megabedrijven.

heid, toewijding en betrokkenheid van de diervverzorgers. Bij personeel in loondienst kan dit negatieve effecten hebben op dierenwelzijn.

Het Family Farmers concept biedt kansen voor een verdergaande risicoreductie door regie in administratieve en ruimtelijke clusterling en toepassing innovatieve technieken. Daarnaast is het een opstap naar gesloten bedrijfsvoering en/of agroproductiepark die in potentie gunstiger zijn voor diergezondheid, dierenwelzijn en volksgezondheid.

Advies megastallen.

College van Rijksadviseurs, 2007.

In de daarvoor bestemde LOG's zal het goed situeren en inpassen van een enkele megastal van één laag over het algemeen geen probleem opleveren, gegeven de juiste aandacht en begeleiding door de betreffende gemeente. Wij geven de provincies ter overweging binnen de LOG's lokale 'verplaatsers', dat wil zeggen ondernemers uit het reconstructiegebied, voorrang te geven om zo de uitvoering niet te stagneren. Mede om aan de bovenkant van het ruimteaanbod, de projectlocaties, ruimte te houden adviseren wij de betrokken gemeenten niet-familiebedrijven en/of stallen met meerdere verdiepingen door te verwijzen naar daartoe geschikte bedrijven- of industrie-terreinen. De innovatie van de Reconstructie zit in bedrijven die koppelingen in de industriële ecologie leggen en waar een beduidend deel van de productiecycli onder een dak is gebracht. De (discussie over) megastallen zet de vreedzame coëxistentie van de verschillende aanspraken op het landschap op scherp. De functioneel utilitaire blik die vanuit de bedrijfseconomie redeneert is een heel andere dan de multifunctionele blik die op het -meervoudige gebruik van het -

platteland is gericht en vanuit de gebiedseconomie redeneert. Op termijn kunnen deze vormen van economiseren van het landschap elkaar in de wielen gaan rijden.

Megastallen in het buitengebied.

D.W. Brul, 2007.

Gemeenten kunnen megastallen en agrocomplexen sterker reguleren dan veelal tot nu toe gedaan. Binnen de gemeente lijkt prioritering in de vorm van een herkomstbeperking voor nieuwvestiging mogelijk, mits deze van een goede planologische onderbouwing wordt voorzien. Gemeentevervalsrijdende prioritering en/of saldering is waarschijnlijk niet mogelijk. Wel bieden de volgende opties perspectief:

- Maatschappelijke tegenprestaties. De Limburgse methode is kansrijk, mits zorgvuldig toegepast.
- Additionele eisen zijn mogelijk in het bestemmingsplan.
- Milieuhygiënische randvoorwaarden zouden kunnen leiden tot aanscherping. De cumulatieve stankhinder kan in elk geval worden meegenomen.

Behandel megabedrijven of agrocomplexen als industriële ondernemingen. Dit heeft gevolgen voor de locatiekeuze (ontsluiting, verkeersafwikkeling, inrichting en beheer van het terrein) en exploitatieopzet (ontwikkelingskosten van industrieterrein, zoals plankosten, bouwrijp maken, ontsluiten, nutsvoorzieningen, etc.). Dan zouden LOG's niet alleen via stank en NH₃-zonerings ingetekend worden, maar ook landschappelijk, logistiek, etc. En verder zouden allerlei terreingerelateerde kosten verrekend worden met de zich vestigende bedrijven.

Megastallen in Beeld.

Alterra, 2007.

Of de komst van megastallen problemen oplevert, ligt aan de mate waarin megastallen afbreuk doen aan de (ruimtelijke) kwaliteit van het landelijk gebied. Dit hangt af van de schaal waarop je deze ontwikkeling beoordeelt. Kijk je op een regionaal of hoger schaalniveau, dan kunnen megastallen voordelen bieden voor landschap en milieu. Door een sterkere concentratie van de veehouderij kan de omvang elders verminderen, waardoor deze gebieden worden ontlast. In de nabijheid van de megastallen neemt de belasting van de leefomgeving mogelijk wel toe. Dat is nu niet onderzocht. Emissiebeperkende maatregelen zijn bij grootschalige bedrijven echter makkelijker te financieren.

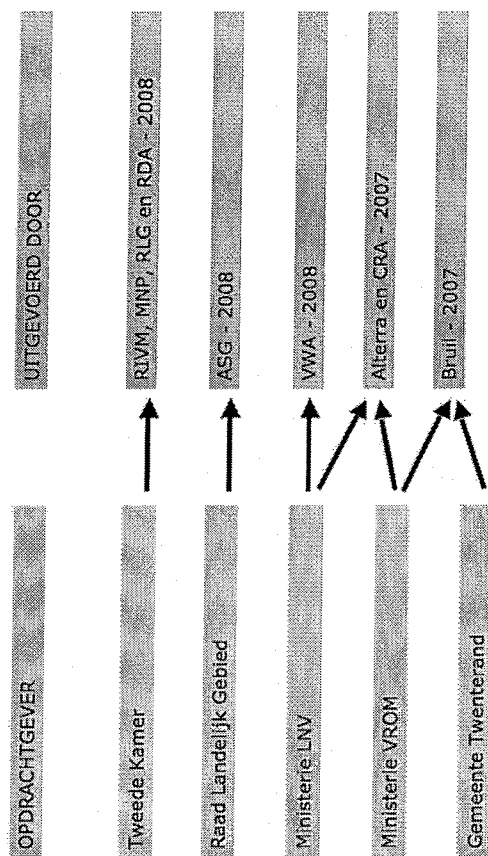
Visuele verstoring is sterk afhankelijk van het type landschap en de maatregelen die genomen worden om de stal in te passen in het landschap. Het is dus van belang criteria op te stellen waaraan locaties moeten voldoen om geschikt te zijn voor nieuw op te zetten megastallen of agroparken. Vervolgens kan bekeken worden welke gebieden of locaties (on)geschikt zijn en of deze geschikt gemaakt kunnen worden.

State of the Art – Megabedrijven intensieve veehouderij.

ASG, 2007.

De vraag of schaalvergroting het daadwerkelijk beter mogelijk maakt om te innoveren en investeren in extra maatregelen voor milieu, diergezondheid en dierwelzijn en fysieke inpassing van bedrijfsgebouwen kan met ja beantwoord worden. Megabedrijven lijken over meer economische ruimte te beschikken om extra te innoveren en te investeren. Economen geven echter aan dat nog onduidelijk is waar het omslagpunt ligt waarboven verdere schaalvergroting geen verder economisch voordeel oplevert.

Megabedrijven investeren met name in extra maatregelen voor milieu (incl. geur en stof). Voor diergezondheid, dierenwelzijn en landschappelijke inpassing hangt de mate van investering in extra maatregelen veel meer af van aspecten zoals type ondernemer, omgeving en vergunningverlener. Geconstateerd wordt dat ondernemers vanwege de impact van risico's veelal wel extra maatregelen nemen ten aanzien van diergezondheid en volksgezondheid. Incentives om ook voor welzijn verder te gaan dan de wettelijke eisen of om te zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van het bedrijf ontbreken veelal. Ondanks dat de wetenschap eerder positieve dan negatieve effecten van megabedrijven laat zien, leidt de maatschappelijke discussie voornamelijk tot een negatief beeld. De vraag of de schaalvoordelen opwegen tegen maatschappelijke aanvaardbaarheid is niet zonder meer te beantwoorden.

In bovenstaande figuur zijn de opdrachtgevers van de genoemde rapporten en de uitvoerende organisaties (incl. het jaar van oplevering) weergegeven.